

Høringsnotat – Endring i forskrifter om friluftsliv, besøkssentre og kunnskap om naturmangfold

Departementet sender med dette forslag til oppdaterte og nye forskrifter om tilskudd til natur- og friluftslivsformål på høring.

Det fremgår av utredningsinstruksen at forslag til forskrift skal legges ut på høring og være åpne for innspill fra alle. For utkast til nye eller endrede forskrifter gjelder bestemmelsene i forvaltningsloven § 37, som regulerer hvordan man skal innhente høringsinnspill i disse tilfellene. Offentlige og private institusjoner og organisasjoner for de erverv, fag eller interessegrupper som forskriftene skal gjelde eller gjelder for eller hvis interesser særlig berøres, skal gis anledning til å uttale seg før forskriften blir utferdiget, endret eller opphevet.

Klima- og miljødepartementet sender følgende forskrifter på høring:

- Forskrift om tilskudd til Nasjonale turiststier
- Forskrift om tilskudd til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder og områder vernet som friluftslivsområder etter markaloven
- Forskrift om tilskudd til friluftslivsaktivitet
- Forskrift om tilskudd til besøkssenter for natur
- Forskrift om tilskudd til besøkssenter for verdensarv
- Forskrift om tilskudd til å styrke kunnskapen om og formidlingen av naturmangfoldet

2 Bakgrunn

Oppdatert mal for tilskuddsregelverk

Klima- og miljødepartementet har utarbeidet en mal for tilskuddsregelverk basert på retningslinjer for tilskuddsforskrifter fra Lovavdelingen i Justisdepartementet, veiledningsmaterieell fra DFØ, samt behovet for å ta inn formuleringer knyttet til EØS-regelverket om offentlig støtte som administreres fra Nærings- og fiskeridepartementet. Formålet har vært å lage en universell mal som er oppdatert iht. gjeldende lovmessige krav, for en mer forutsigbar utforming og praktisering av departementets tilskuddsforskrifter innen natur og friluftsliv. Malen opplyser også om krav om søknadens innhold, søkers opplysningsplikt, tilskuddsforvalters rett til tilleggsopplysninger og videre oppfølging av tildelt tilskudd, herunder krav om rapportering, mulig kontroll og eventuelle reaksjoner.

Krav om tilskuddsregelverk

Enkelte tilskuddsordninger er i dag ikke regulert i forskrift. Departementet ser det som nødvendig at disse ordningene forskriftsfestes, for å sikre at ordningene er i samsvar med kravene forvaltningsloven og økonomiregelverket stiller til utformingen og forvaltningen av tilskudd. Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 6.2.3 angir at delene av regelverket for en tilskuddsordning som retter seg mot private, og som derfor er forskrift etter forvaltningslovens § 2 første ledd bokstav c, må forberedes og fastsettes etter bestemmelsene om forskrifter i forvaltningsloven kapittel VII.

3 Gjeldende rett

Under følger en nærmere beskrivelse av gjeldende rett knyttet til de tilskuddsordningene som sendes på høring.

1. Tilskudd til Nasjonale turiststier

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 27. juli 2018 nr. 1457 om tilskudd til Nasjonale turiststier. Ordningen gir midler til stier med ekstraordinært stort besøk, der internasjonale turister utgjør en stor del av de besøkende. Tilstrømmingen fører til stor slitasje på stiene og naturen rundt, utfordringer med søppel/avfall, behov for informasjon og utfordringer med sikkerheten til de besøkene. Gjennom ulike tiltak kan disse utfordringene reduseres i stor grad. Stier som er autorisert som Nasjonale turiststier blir prioritert ved tildeling av midler fra ordningen og får et årlig grunntilskudd, men å være autorisert er ikke et krav for å få midler fra ordningen. Måloppnåelsen blir vurdert ut fra om tilskuddene bidrar til redusert slitasje og forsøpling, om det blir færre ulykker og utrykninger fra hjelpepersonell i forbindelse med ferdsel på stiene, og om tilskuddet bidrar til å ivareta naturverdier og miljøverdier på og i tilknytning til stiene. I tillegg vil det bli lagt vekt på om ordningen medvirker til lokal verdiskaping.

2. Tilskudd til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1538 om tilskudd til tiltak i statlig sikrede friluftsområder. Målet med ordningen er å medvirke til naturvennlig tilrettelegging og skjøtsel i friluftslivsområder som er bevarte gjennom statlig sikring, og i områder vernet som friluftsområde etter markaloven, slik at områdene blir tilgjengelige og attraktive. Måloppnåelse for ordningen blir vurdert ut fra omfang av tilrettelegging og skjøtsel i statlig sikrede friluftslivsområder og områder vernet som friluftslivsområder etter markaloven, og som bidrar til å oppfylle formålet og prioriteringene i tilskuddsordningen.

3. Tilskudd til friluftslivsaktivitet

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1532 om tilskudd til friluftslivsaktivitet. Målet med ordningen er å medvirke til økt deltagelse i helsefremmede, trivselsskapende og miljøvennlig friluftsliv for alle grupper i befolkningen. Måloppnåelse vurderes ut fra i hvilken grad tiltakene bidrar til økt deltagelse i friluftsliv, med vekt på de gruppene som er særskilt prioritert i ordningen.

4. Tilskudd til besøksenter for natur

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1535 om tilskudd til naturinformasjonssenter. Målet med tilskuddsordningen er å medvirke til drift, utvikling og etablering av naturinformasjonssenter. . Autoriserte nasjonalpark og naturinformasjonssentre kan søke om et årlig grunntilskudd til administrasjon, planlegging og gjennomføring av informasjonstiltak og naturveiledning. Autoriserte sentre som har potensial for å nå mange mennesker, og som har samarbeid med reiselivet eller andre aktører som kan bidra til økt besøk, kan søke om tilskudd for å etablere et nytt eller utvidet tilbud for publikum. Autoriserte sentre kan også søke kompetansetilskudd til oppgaver som nøytrale kunnskapsformidlere og kompetansesentre. Både autoriserte sentre og andre som arbeider med naturinformasjon (for eksempel museer og stiftelser) kan søke om tilskudd til utstillinger og informasjonstiltak. Måloppnåelsen for sentrene blir vurdert på bakgrunn av årlige rapporter der sentrene viser til at de oppfyller autorisasjonskravene satt av Miljødirektoratet.

5. Tilskudd til besøkssenter for verdensarv

Tilskuddsordningen til besøkssenter for verdensarv er i dag ikke regulert gjennom forskrift. Ordningen tilsvarer ordningen for besøkssenter for natur, men særskilt for verdensarvsentre er at det er kun sentre som er autorisert av Miljødirektoratet som besøkssentre som kan søke om tilskudd. Videre er det en forutsetning for grunntilskudd at det foreligger avtaler om minst 40 prosent medfinansiering fra andre aktører til driften. Medfinansiering kan skaffes via lokale og regionale aktører, samt gjennom inntjening på annen måte.

6. Tilskudd til å styrke kunnskapen om og formidlingen av naturmangfoldet

Tilskuddsordningen for å styrke kunnskapen om og formidlingen av naturmangfoldet er i dag ikke regulert gjennom forskrift. Tilskuddsordningen skal styrke kunnskapen om mangfoldet av arter i Norge til beste for allmennheten, forvaltning og forskning slik at vi i fremtiden er bedre rustet til å forvalte naturmangfoldet. Det skal legges særlig vekt på kartlegging og dokumentasjon av kjente arter og artsgrupper i Artsprosjektet. Tilskuddsordningen kan også brukes til å bygge kunnskap om naturvariasjon basert på Natur i Norge (NiN), styrke kompetansebygging innenfor naturmangfold og styrke formidling av arter og naturtyper i Norge. Tilskudd kan videre brukes til å fremme brukerstøtte og kvalitetssikring av artsfunn i Artsobservasjoner og til å medvirke til at data om arter og naturtyper blir tatt i bruk.

4 Departementets vurderinger og forslag

Under følger en nærmere beskrivelse av endringene og justeringene i tilskuddsordningene som sendes på høring.

1. Tilskudd til Nasjonale turiststier

Forskriften oppdateres i henhold til ny mal. Den nye forskriften innebærer ingen innholdsmessige endringer i tilskuddsordningen, men den nye forskriften er noe mer detaljert enn den tidligere forskriften.

2. Tilskudd til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder og områder vernet som friluftslivsområder etter markaloven

Forskriften oppdateres i henhold til ny mal.

Det er lagt inn at tiltak som også finansieres gjennom egenfinansiering eller egeninnsats blir prioritert. Dette vil medføre at flere tiltak kan få tilskudd fra ordningen. For øvrig er det ingen endringer i tilskuddsordningen. For å vise at tilskuddsordningen også gir tilskudd til områder vernet som friluftslivsområder etter markaloven, er tittelen på ordningen endret.

3. Tilskudd til friluftslivsaktivitet

Forskriften oppdateres i henhold til ny mal.

Digitale konsepter er for mange et viktig motivasjon og redskap i friluftslivet. En rekke ulike apper og digitale løsninger bidrar til at mange utøver friluftsliv. Slike løsninger er derfor viktige for å bidra til friluftslivsaktivitet. Det er derfor lagt inn at det også kan gis tilskudd til utvikling av digitale konsepter som motiverer til friluftslivsaktivitet.

Det er lagt inn i forskriften at kun medlemsorganisasjoner kan få støtte fra tilskuddsordningen. Dette er i tråd med dagens praksis, men departementet finner det hensiktsmessig at dette fastsettes i forskriften.

Videre er det lagt inn at tiltak som også finansieres gjennom egenfinansiering eller egeninnsats blir prioritert. Dette vil medføre at flere tiltak kan få tilskudd fra ordningen.

Det er viktig at alle barn og unge kan få delta i organiserte friluftslivsaktiviteter, uavhengig av foreldres inntekt og sosiale bakgrunn. Det er derfor lagt inn at det skal legges til rette for at kostnader, som for eksempel deltakeravgift og leie av utstyr eller materiell, ikke skal være til hinder for at barn og unge kan delta på aktiviteter som tildeles tilskudd.

For øvrig er det ingen endringer i tilskuddsordningen.

4. Tilskudd til besøkssenter for natur

Nytt i forskriften er at det ikke lenger spesifiseres at tilskuddsordningen skal bidra til etablering av besøkssenter, og at tilskuddet gis slik at sentrene kan formidle kunnskap om naturen til befolkningen. Det er videre tatt inn at barn og unge er særlig prioritert. Det er også nytt i forskriftens formål at sentrene skal bidra til lokal verdiskaping og lokaliseringspolitiske målsetninger.

Nytt i forskriften er også at besøkssenter som angitt i Klima- og miljødepartementets årlige budsjettproposisjon, kan søke om tilskudd til naturveiledning. Dette innebærer ingen realitetsendring.

Nytt i forskriften er punktet om at i kategorien nasjonalpark kan bare autoriserte sentre søke om tilskudd til utstillinger og informasjonstiltak, dette i samsvar med endringen som ble innført for budsjettåret 2023 i Prop 1 S (2022-2023) .

Det er også nytt at autoriserte besøkssenter til enhver tid skal oppfylle autorisasjonskravene for å kunne tildeles tilskudd.

5. Tilskudd til besøkssenter for verdensarv

Tilskuddsordningen til besøkssenter for verdensarv er i dag ikke regulert gjennom forskrift. Ny forskrift er opprettet i henhold til malen.

6. Tilskudd til å styrke kunnskapen om og formidlingen av naturmangfoldet

Tilskuddsordningen for å styrke kunnskapen om og formidlingen av naturmangfoldet er i dag ikke regulert gjennom forskrift. Ny forskrift er opprettet i henhold til malen.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Det er Miljødirektoratet, Artsdatabanken, fylkeskommunene og Statsforvalterne som administrerer tilskuddsordningene som er omfattet av forskriftene som nå sendes på høring.

Det påregnes noe ekstra arbeid i en overgangsfase, da det forventes at søkere på ordningene vil ha spørsmål eller behov for veiledning. I tillegg må søknadssentere oppdateres. Forslaget har for øvrig ingen økonomiske konsekvenser og vil ikke innebære noen reduksjon i bevilgning.

6 Utkast til endringer i forskrifter

Vedlagt dette høringsnotatet er utkast til justerte forskrifter for eksisterende og sammenslåtte tilskuddsordninger:

- Forskrift om tilskudd til Nasjonale turiststier
- Forskrift om tilskudd til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder og områder vernet som friluftslivsområder etter markaloven
- Forskrift om tilskudd til friluftslivsaktivitet
- Forskrift om tilskudd til besøkssenter for natur
- Forskrift om tilskudd til besøkssenter for verdensarv
- Forskrift om tilskudd til å styrke kunnskapen om og formidlingen av naturmangfoldet